

Župnijska cerkev sv. Primoža in Felicijana v Vrhpolju pri Vipavi

Lepote in sence župnikovanja

5. del

Ivo Žajdela

Končujemo zgodbo Jožka Berceta, ki je že 36 let župnik v Vrhpolju pri Vipavi, v kraju, ki je med vojno in po njej doživel več komunističnih zločinov. Tokrat smo bili v Vrhpolju, podobné »zgodbe« pa imajo tudi drugi kraji na Primorskem.

Vresnici bi moral priti v Vrhpolje nekdo drug. V dekretu je škof Jenko napisal, da Jožka Berceta tam čaka graditev novega župnišča. Dekret je vrnil s pripisom: »Nisem študiral za zidarja.«

Homatije s partijo V Otaležu so bile določene homatije s partijo. Afera je bila strahotna, trajala je zadnjih pet mesecev tamkajšnjega župnikovanja. Krajevna skupnost je Jožka zaprosila, da sodeluje pri agitaciji za samoprispevek za širjenje in asfaltiranje štirih kilometrov ceste. Z veseljem je to storil pa tudi s krampom in lopato je bil zraven. Ko se je bližalo odprtje, je nastala zadrega, kako naj bo zraven gospodov z vrha tudi župnik. Vsi

so vedeli, da je bil župnik največji pospeševalec te pridobitve. Župnika je bilo potrebno torej odstraniti. Po osmih letih bivanja v župniji v Vrhpolju sta prišla dva iz Krajevne skupnosti in povedala: »Zagotovo vemo, da se vas je znebila partija.« Čutil je, da je dolžan pokorščine škofu in ne partiji. Vse je povedal tudi škofu Jenku. Ta je bil gotovo pod pritiskom, da ga od tam potegne in hkrati dobi v Vrhpolje. Ko je Jožko prejel dekret, so bili vsi farani enotnega mnjenja, da je to dosegla partija. Da Jenko ni imel čiste vesti, je sam dokazal pri dveh naslednjih birmah v Otaležu, ko je kar dvakrat rekel: »Se morate zahvaliti bivšemu župniku Jožkotu Bercetu, da imate tukaj razširjeno cesto in asfalt,

da lahko pride avtobus v vas.« - »Nekoliko je zadevo popravil,« pravi Jožko Berce.

»Devet prič bo proti vam«

Še pred to afero so sporočili, da mu bodo sodili za veliko število obremenilnih zadev. »Devet prič bo proti vam,« mu je rekel bivši borec. V resnici ni bil borec. Ime mu je bilo Anže. »Anže,« mu je rekel, »zanimivo, če vas bo toliko. Ampak jaz tudi vem, kar vsi ne vedo.« Bil je švercer, poškodoval si je nogo in se javil kot partizanski invalid. Bil je klican k preiskovalnemu sodniku v Idrijo: silil starše h krstu otrok, druge na poroko, birmo (devet točk). Ko bi moral podpisati, pa je rekel: »Ali lahko dobim kopijo.« Sodnik in tajnica sta kar obstala. Kakšne

pravice ima obtoženec nasploh v kazenskem postopku, je videl, ko je moral dve leti in pol odsedeti v Skopju. Tokrat so mu šele potem, po petih minutah, povedali. Vprašal je še, ali mora kaj plačati. »Ne, ni potrebno,« sta hitela odgovarjati. Nikoli tudi ni nič dobil. Obiskal je pozneje družino Jožka Pirca (zdaj je rektor Slovenika). Njegov oče mu je dejal: »Gospod kaplan, ali veste, gor se pa vas bojijo.« »Zakaj pa?« - »Pravijo, da poznate paragrafe bolj kot oni.« Iz vsega sicer ni bilo nič, pritisk je pa vendarle bil. V Otaležu je bil župnik devet let.

Pritiski so se nadaljevali Pritiski so se nadaljevali tudi v Vrhpolju. Ko so pripravljali dokumente in morda so že polagali

temelje novemu župnišču, ga je prišel v staro župnišče obiskat udbaš Krušec (še živi), s katerim je imel opravka že kot prefekt v Vipavi. Takrat ga je skušal na vsak način pripraviti do tega, da bi vohunil med profesorji duhovniki. Po dolgem času je razvozlat, zakaj so ga poslali iz semenišča. Izpeljali pa so vse po pritisku Ciril-Methodijskega društva. Ko je takrat prekinil pogovor z udbašem v Vipavi, je imel potem osemnajst let pred Udbo mir. »Jožko, imate eno nalogo,« je začel tokrat ta udbaš. »Oprostite, kdo se vi?« ga je vprašal Berce. »Ni važno!« - »Oprostite, da vem, s kom govorim.« »Imate eno nalogo. Jutri bo akcija, prišli bodo tako imenovani diverzanti. Vrteli se bodo tudi okoli vaše vasi. Ljudje jih bodo opazovali. Vi pa imate nalogo, kaj bodo vaši ljudje rekli o teh diverzantih.« - »Oprostite, oproščen sem od stalne vojaščine.« - »To nas ne sme presenetiti, to zajame stare, mlade, ženske, vse. Do jutri zvečer mi prinesite sporočilo v hotel Jadran v Vipavi.« In je odšel. Videl je, da gre za nov pritisk. Zdaj je vsa vas angažirana pri gradnji novega župnišča, bili so zelo zavzeti, veliko vneme je bilo med njimi, od priprave do različnih akcij. Režimovci so hoteli vse to zavreti. Naredil je »ofenzivo« k Svetemu Duhu. Naslednji dan je šel na postajo milice v Ajdovščino. »Rad bi govoril s komandirjem,« je rekel Berce. »Kaj pa je?« - »Nekaj važnega! Rad bi komandirja.« - »Počakajte!« Pogovor s komandirjem: »Tukaj je prišel nekdo, ki se mi je zdel sumljiv. Predstaviti se mi ni hotel, smatral sem za dolžnost, da ga javim.« - »Počakajte, počakajte.« Odšel je v drug prostor telefonirat. Ko je prišel nazaj, je rekel: »Pomirite, pomirite se,« in ga potrepljal po ramenih. Zdaj mu je odleglo. »Res gre za eno akcijo.« - »Menil sem, da gre za nekaj sumljivega.« - »Prav, prav!«

Biti župnik ni lahko Pred petintridesetimi leti je velik pomen posvetil mladim. Vpeljali so redna mladinska srečanja. Nanje je vabil znana slovenska imena: Vanjo Kržan, Rudija Konciljo, rojaka Vinko Kobala, Lojzeta Peterleta (ko še ni

Čerkev sv. Križa v Vrhopolju

bil politik, ampak urednik revije 2000), dr. Toneta Kunstlja, Pavla Kogej, Veselko Šorli Puc. Potem so mladi začeli tudi sami od sebe hoditi v Stržišče. Z mladimi je veliko hodil v hribe. Začel je, kar je bila njihova novost in je bilo zanimivo tudi za okoliške župnije, s peš romanji v sproščenosti in molitvi od doma na Sveto Goro. To je počel, dokler je mogel. Še pred petimi leti. Od prvotnih petintridesetih pohodnikov jih je zdaj naraslo na osemdeset do sto. Dobili so sponzorje, ki jih potujoča kuhinja spremljajo s kombijem. Okrog dveh po polnoči je zakuška. Najlepše doživetje je potem, ko je v popolni tišini meditacija od Grgarja do Svete Gore. To je večkrat doživel in bil ganjen do joka. Da upa osemdeset mladih tako dolgo molčati. »Si bil truden,« je kdo rekel. »Kaj pa, še zlasti če je petdeset mladih skupaj!« mu je odgovoril Jožko. Romanje traja šestnajst ur.

Župnik Joško Berce

Znamenje na eni od hiš

Pretresla pa ga je vrsta smrtnih nesreč med vernimi mladimi v zelo kratkem obdobju. Pretreslo je vso župnijo, staro in mlado. Med zadnjimi in najtežjimi je bila smrt matere s petimi otroki. Na Krnu se je ponesrečila. Bila je odlična cerkvena pevka, prav tako mož, otroci so sodelovali v cerkvi. Nato sta se ponesrečila dva fanta, ki sta bila strežnika, pritrkovalca, prva soseda cerkve, nečaka od duhovnika Lojzeta Kobala. Nezgode so ga tako pretresle, da je po vrsti nezgod zbolel na ščitnici in bil operiran. Ponesrečil se je oče treh otrok pri kmečkem delu. Faran je do smrti povozil faranko. Ko so gasilci reševali pogorelo hišo Lojzeta Kobala, se je pri obnovi smrtno ponesrečil gasilec. Mlad fant se je na maturantskem izletu utopil na brzicah Krke. Nekomu, ki je peljal trezen, sta v prometni nesreči umrla mati in bratranec. »Kako potem nekoga pokopati, še zlasti če je mlad?« se sprašuje.

Vrhopolje in Ustje Po triindvajsetih mesecih je bilo izključno z darovi župljanov zgrajeno novo župnišče. Nato so kupili dva nova zvona. Nujna je bila večkratna celovita obnova župniške cerkve (zadnja pred veliko nočjo 2009), poleg nje še podružnične cerkve sv. Križa. Dvajset let tudi že soupravlja župnijo Ustje.

Zadnje čase ga skrbi občuten upad nedeljnikov. Več desetletij je bila glavna značilnost njegove župnije, da je bila pri glavni maši v nedeljo več moških kot žensk.

Ko je prišlo pol na pol, je to kar nekaj časa trajalo. Zdaj je upad na ženski strani, pri dekletih, pri fantih pa se bistveno ne slabša. Pojav ni osamljen. Že pred petimi leti ga je neki duhovnik opozoril, naj bo pripravljen na to.

»Zrastel sem na 'mehkem', kar zadeva vero. V sorodstvu je bilo več duhovnikov: stric duhovnik, dve redovnici po mamini strani, bratranec duhovnik – pokojni Bogomil Berce. Še prej je bilo v sorodstvu pet duhovnikov. Oče je bil cerkovnik. V družini smo molili. Ljudje so me že kot strežnika videli 'za oltarjem'. Zaradi nizkotne socialistične vzgoje v gimnaziji pa smo bili verni fantje zelo zmedeni. Bombardirali so nas z darvinizmom. Boris Kovšča (ta je pred dvajsetimi leti dal nalog za aretacijo četverice: Tasiča, Zavrla, Borštnerja in Janše) se je takrat zakrohotal: 'Jaz grem na teologijo'. Oče je bil v zaporu. Iskal sem rešitev. Seveda smo pri nas stalno molili. Bral sem razno literaturo. Nastala je dilema za čas, ko bom končal gimnazijo: Ali Bog je ali ga ni? Bog je! Po določenih bojih in duhovnih vajah, misijonu p. Pavla Berdena, sem prišel do logičnega sklepa: Če pa je Bog, potem edino Bog zasluži, da se mu ves posvetim. Seveda sem rad pogledal takrat za dekleti. V fantovski družbi sem bil vedno zaželen in priljubljen, ker sem pevec. Bili smo družba fantov, ki je držala vzdušje v vasi. Ko je naša generacija odšla, so rekli: 'V Dornberku ni več tako, vas je prazna, ker vas ni.'«

Zakaj smo na svetu »Pokojni dr. Anton Strle je nekoč govoril o življenjski naravnosti. Bati se moramo, ker mladi nimajo tiste načelne naravnosti, kot sem jo imel sam,« opozarja župnik Joško Berce. »Zato naj kot prvo razčistijo prvo vprašanje katekizma, zakaj smo na svetu. To bo tudi odrešilno. Zame je bilo. Da se spleča prebroditi vse mogoče težave v ohranitvi poklica. Za novo mašo so mi fantje naredili velik slavalok, *S Teboj v veselju, s Teboj v trpljenju*. Celotna moja družina mi je pomagala do duhovništva. Bogu hvala, dobrim staršem, dobrim ljudem!«